

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

29 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Łodko (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

SSN Dariusz Pawłyszczke (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 29 kwietnia 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 6 czerwca 2022 r., I ACa 386/22,
w sprawie z powództwa A. J. i M. J.

przeciwko Bank S.A. w W.

o ustalenie i zapłatę,

1. oddala skargę kasacyjną;

**2. zasądza od Bank S.A. w W. łącznie na rzecz A. J. i M. J. 5400
(pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z
odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po
upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego wyroku Bank
S.A. w W..**

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszczke

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 28 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy w Elblągu ustalił nieważność umowy kredytu w walucie wymienialnej zawartej między powodowymi kredytobiorcami i poprzednikiem prawnym pozwanego banku oraz zasądził od banku łącznie na rzecz kredytobiorców 182 499,29 zł i 38 097,94 franków szwajcarskich (CHF) z odsetkami od 31 marca 2021 r. oraz oddalił powództwo w zakresie żądania zapłaty odsetek w pozostałej części.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Gdańsku oddalił apelację banku.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 26 kwietnia 2006 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego banku umowę kredytu w wysokości 150 290,61 (CHF) na okres do 10 kwietnia 2036 r. Kredyt został określony jako „w walucie wymienialnej”, przy czym miał on zostać wypłacony i spłacony w złotych. Przeliczenie udzielonego kredytu na złote miało nastąpić według kursu kupna CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w banku w dniu wypłaty kredytu. Wysokość rat kapitałowo-odsetkowych została określona w CHF i raty te miały być spłacane w złotych, po uprzednim ich przeliczeniu z CHF na złote według kursu sprzedaży CHF, zgodnie z tabelą kursów obowiązującą w pozwanym banku. Strony zawarły aneks do umowy, w którym zmieniły oprocentowanie kredytu, natomiast kolejnym aneksem umożliwiono kredytobiorcom jego spłatę we frankach szwajcarskich. Kredytobiorcy po zawarciu umowy uiszcili na rzecz pozwanego banku 180 638,07 zł, oraz 38 097,94 CHF, ponieśli także koszty ubezpieczeń w wysokości 1861,22 zł.

W ocenie Sądu Apelacyjnego umowa, w której suma kredytu została ustalona we frankach szwajcarskich, natomiast jej wypłata przez bank miała nastąpić w złotych i w ten sposób kredyt miał być spłacany, nie jest umową kredytu walutowego, lecz denominowanego. W rezultacie mechanizm przeliczeniowy, zgodnie z którym bank mógł ustalać kursy waluty stanowiące narzędzie denominacji, mógł wpływać na wysokość korzyści banku i generować dodatkowe, nieprzewidziane

umową koszty dla kredytobiorcy. Tym samym mechanizm ten podlegał kontroli Sądu na podstawie art. 385¹ k.c.

Sąd drugiej instancji uznał, że postanowienia umowy, dotyczące waloryzacji świadczeń, nie zostały indywidualnie uzgodnione, co wynika z samego sposobu zawarcia spornej umowy - opartej o treść stosowanego przez bank wzorca umowy oraz regulaminu, a także warunków ubiegania się o kredyt, w tym odnoszących się do wniosku o jego udzielenie. Wybór przez kredytobiorcę jednego z kilku produktów, oferowanych przez bank, nie oznacza, że treść umowy była indywidualnie negocjowana. Sąd Apelacyjny uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy określające zasady przeliczenia udzielonego kredytu i spłacanych rat na CHF, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Przy tym postanowienia te wprawdzie określają główne świadczenia stron, lecz nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, ponieważ umowa nie zawierała mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank.

Pominięcie niedozwolonych klauzul przeliczeniowych oznacza wyłączenie mechanizmu denominacji, gdyż czyni niemożliwym określenie podlegającej wypłacie w złotych kwoty kredytu oznaczonego we frankach. Bez zastosowania przewidzianego w umowie narzędzia waloryzacji i kursu sprzedaży franka nie da się też określić wysokości zobowiązań kredytobiorców płatnych w złotych, jako równowartość raty w walucie obcej, ani ustalić salda ich zobowiązań wobec banku. Skoro bez niedozwolonych postanowień dotyczących denominacji kredytu umowa nie może dalej funkcjonować ze względu na brak istotnych elementów, jest nieważna na podstawie art. 58 § 1 k.c. Konsekwencją uznania umowy będącej źródłem zobowiązania za nieważną jest zastosowanie art. 410 § 1 i 2 w zw. z art. 405 k.c. i przyjęcie, że świadczenia spełnione w ramach wykonania tej umowy są świadczeniami nienależnymi, które podlegają zwrotowi przy zastosowaniu przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Pozwany bank zaskarżył skargą kasacyjną wyrok Sądu drugiej instancji w całości (z wyjątkiem zawartego w wyroku postanowienia o sprostowaniu wyroku Sądu Okręgowego), zarzucając naruszenie prawa materialnego:

1) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 189 k.p.c. przez przyjęcie wykazania interesu prawnego kredytobiorców w ustaleniu nieważności umowy, chociaż nie zakończy to sporu między stronami;

2) art. 65 k.c. przez uznanie, że bank mógł dowolnie sterować wysokością świadczeń stron, że umowa kredytu nie była umowa walutową, i przyjęcia, że klauzule przeliczeniowe określały główne świadczenia stron umowy, a także że bez wspomnianych przeliczeń umowa nie nadawała się do wykonania;

3) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez uznanie klauzul ryzyka walutowego i przeliczeniowych za abuzywne;

4) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 § 1 i § 3 pr. bank. w zw. z art. 353¹ k.c. przez stwierdzenie nieważności umowy z uwagi na zawarcie w niej niedozwolonych klauzul przeliczeniowych;

5) art. 385¹ § 1 i § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 przez uznanie, że na skutek wyeliminowania zakwestionowanych postanowień z regulaminu nie jest możliwe dalsze obowiązywanie umowy;

6) art. 358 k.c. w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez niezastosowanie kursu średniego NBP;

7) art 56 k.c. w zw. z art. 41 pr. weksl. w zw. z art. 354 w zw. z art. 385¹ § 1 i 2 k.c. przez odmowę uzupełnienia umowy zwyczajem w postaci kursu średniego NBP;

8) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 5 k.c., art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 2 Konstytucji RP oraz z art. 2 i art. 3 Traktatu o Unii Europejskiej przez orzeczenie przez Sądy obu instancji sankcji rażąco surowej wobec stopnia naruszenia oraz prowadzącej do rażącej dysproporcji praw i obowiązków stron na niekorzyść banku;

9) art. 1 ust. 2 w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez ocenę klauzul przeliczeniowych jako abuzywnych mimo braku obowiązku w chwili zawarcia umowy wskazania w umowie zasad ustalania kursów przez bank;

10) art. 1 pkt 1 lit. a) oraz art. 4 ustawy antyspreadowej w zw. z art. 385¹ § 1 k.c. przez nieuwzględnienie wpływu ustawy antyspreadowej na ważność umowy;

11) art. 410 w zw. z art. 405 k.c. przez ich błędne zastosowanie i przyjęcie, że spełnione przez kredytobiorcę świadczenia na podstawie niedozwolonego postanowienia i nieważnej umowy muszą być uznane za świadczenia nienależne;

12) art. 481 § 1 k.c. w zw. z art. 455 k.c. w zw. z art. 405 i art. 410 § 1 k.c. przez zasądzenie odsetek ustawowych za opóźnienie od 31 marca 2021 r., chociaż samo wzywanie do zapłaty lub wytoczenie powództwa nie przesądza, że umowa jest wadliwa, a bank może być zobowiązany do zwrotu spłat dopiero od trwałej bezskuteczności umowy;

13) art. 5 k.c. przez nieuwzględnienie nadużycia prawa podmiotowego przez kredytobiorców.

14) art. 58 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. przez przyjęcie, że umowa jest sprzeczna z naturą umowy kredytu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Odnosząc się do pierwszego zarzutu podniesionego w skardze kasacyjnej trzeba wskazać, że art. 189 k.p.c. nie może być podstawą ustalenia nieważności umowy, gdyż nieważność umowy jest jedynie przesłanką rozstrzygnięcia o innych żądaniach, w tym o żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku kredytu. Jednak w praktyce orzeczniczej przyjęło się orzekanie o ważności umowy rozumianej jako skrótowe określenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego mającego powstać na mocy spornej umowy. Przy tym dopóki nieważna umowa nie zostanie wykonana w całości lub z innych przyczyn nie przestanie wiązać, strona umowy ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku kredytu, tj. nieważności umowy kreującej ten stosunek, niezależnie od roszczeń powstałych w związku z wykonaną częścią umowy, dlatego zarzut ten należało uznać za niezasadny.

Zarzut błędnej wykładni umowy został nieprawidłowo sformułowany, gdyż pozwany bank nie wskazał, który konkretnie przepis został w sprawie naruszony. Tymczasem, zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem Sądu Najwyższego, poszczególne zarzuty powinny być przedstawione szczegółowo. W celu zadośćuczynienia temu wymaganiu konieczne jest m.in. precyzyjne określenie, które

przepisy, oznaczone numerem artykułu (paragrafu, ustępu) umowy zostały naruszone (zob. postanowienie SN z 19 września 2023 r., I CSK 5304/22, wraz z przywołanym tam orzecznictwem).

Sporna umowa nie stanowiła umowy kredytu walutowego, czyli nie została zawarta w walucie obcej. Suma kredytu nie miała być wypłacona w walucie obcej, lecz w złotych. Także spłata miała nastąpić w złotych. Stosowanie mechanizmu przeliczeń przy wypłacie było przy tym przewidziane z góry, gdyż w umowie wskazano, jaka kwota w walucie polskiej może zostać maksymalnie wypłacona. Nietrafne jest podnoszenie przez bank, że kursy, po których dokonywane były przeliczenia, nie mogły być ustalane przez pozwanego w sposób dowolny. W umowie nie zawarto metodyki ustalania kursu. Oceny prawnej umowy nie zmienia to, czy rzeczywiście stosowane kursy nie odbiegały od rynkowych.

Bank kwestionuje uznanie klauzul ryzyka walutowego i przeliczeniowych za niejednoznaczne i nieuzgodnione indywidualnie, twierdząc, że były one sformułowane prostym językiem i nie naruszały interesów powodów. Postanowienia przewidujące przeliczenie wypłaty kredytu według kursu kupna i spłaty według kursu sprzedaży CHF z tabel banku nie określają zasad ustalania tych kursów. Brak transparentności uniemożliwia uznanie klauzul przeliczeniowych za jednoznacznie sformułowane, co jest utrwaloną linią orzecniczą. Pozwany bank nie wykazał indywidualnego uzgodnienia tych klauzul (art. 385¹ § 4 k.c.), a wybór rodzaju kredytu nie oznacza negocjacji ich treści (por. wyrok SN z 13 grudnia 2013 r., I CSK 191/13). Dlatego postanowienia dotyczące kursów przeliczenia podlegają ocenie w świetle art. 385¹ § 1 k.c.

Kurs walut obcych ogłaszany przez bank na podstawie art. 111 ust. 1 pkt 4 pr. bank. wiąże klientów banku przy dokonywaniu z bankiem czynności prawnych w okresie od ogłoszenia kursu do ogłoszenia nowego kursu. Istotne jest tu jednak to, iż nie można umową zbindować konsumenta kursami, które dopiero zostaną ogłoszone, a orzecznictwo jednolicie uznaje takie zbindowanie przyszłym kursem za niedozwolone na podstawie art. 385¹ § 1 k.c.

Skarżący podnosi, że ustalenie nieważności umowy było błędne, gdyż umowa może pozostać w mocy po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych. Uchwałą całej Izby

Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., (III CZP 25/22, OSNC 2024,nr 12, poz. 118) do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, że:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają ocenę umowy jako ważnej, gdyż wykluczają trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego. W celu uwzględnienia skargi kasacyjnej skarżący musiałby skutecznie zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu denominowanego.

Abuzywność klauzul przeliczeniowych czyni zbędnym ocenę dopuszczalności obciążenia ryzykiem kursowym wyłącznie kredytobiorców, aczkolwiek art. 69 pr.bank. przewiduje umowę kredytu denominowanego w walucie obcej, a jej istotą jest obciążenie wyłącznie kredytobiorcy ryzykiem wzrostu kursu waluty. Także zakres udzielonych informacji nie jest istotny, skoro samo stosowanie kursów ustalanych przez bank przesądza o nieważności umowy.

Bank zarzucił, że luka po klauzulach abuzywnych mogła być uzupełniona kursem średnim NBP na podstawie art. 358 k.c. lub na podstawie art. 56 k.c. jako zwyczaj, przyjęty już na tle art. 41 pr. weksl. Tezy te są sprzeczne z powołaną wyżej uchwałą Sądu Najwyższego,(III CZP 25/22), która wyklucza zastąpienie klauzul innymi sposobami określenia kursu na podstawie przepisów ogólnych, czy zwyczajów. Dlatego należało uznać, że zarzuty skarżącego ujęte w punktach 3-8 były niezasadne.

Zarzut naruszenia art. 1 ust. 2 w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13 w zw. z art. 385¹ § 1 k.c., również jest niezasadny. Pozwany bank twierdzi, że klauzule nie

podlegają ocenie na podstawie art. 385¹ § 1 k.c., gdyż w 2009 r. brak było przepisów nakazujących wskazanie w umowie zasad ustalenia kursów przez bank. Artykuł 1 ust. 2 dyrektywy wyłącza z oceny jedynie postanowienia odzwierciedlające przepisy prawa. Skarżący podnosi, że ustawa antyspreadowa potwierdziła ważność umowy (sanowała ją). Oceny abuzywności dokonuje się na chwilę zawarcia umowy (art. 385² k.c.), a nowelizacja Prawa bankowego z 2011 r. nie działa wstecz (por. wyrok SN z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17). Zatem zarzut ujęty w punkcie 10 jest niezasadny.

Zasądzenie od skarżącego zwrotu świadczeń spełnionych przez kredytobiorców stanowi konsekwencję uznania umowy kredytu za nieważną. Artykuł 410 k.c. stanowi jedynie o konsekwencjach nieważności umowy, a nie o samej nieważności, o jej przyczynach, a spór stron dotyczył tego, czy umowa jest ważna. Bank nie zarzucał, aby w przypadku nieważności umowy nie powstawał obowiązek zwrotu świadczeń. W związku z powyższym zarzut nr 11 jest niezasadny.

Niezasadny jest zarzut określony w punkcie 12. Nie ma podstaw do pozbawienia kredytobiorców odsetek za okres sprzed wydania prawomocnego wyroku co do ważności umowy. Możliwość przywrócenia mocy prawnej niedozwolonemu postanowieniu umowy oświadczeniem konsumenta, ze skutkiem *ex tunc*, nie pozbawia wymagalności roszczenia konsumenta o zwrot nienależnie spełnionych świadczeń. Jeżeli konsument żąda od przedsiębiorcy świadczenia z powołaniem się na niedozwolony charakter niektórych postanowień umowy, to dostatecznie wyraża swoje stanowisko, a jego roszczenie staje się wymagalne zgodnie z art. 455 k.c., tj. na skutek wezwania do zwrotu spłat. Artykuł 385¹ § 1 k.c. nie ustanawia wyjątków od zasady z art. 455 k.c., ponieważ reguluje inne zagadnienie: przesłanki uznania postanowienia umowy za niedozwolone i skutek prawny takiego uznania w postaci niezwiązania konsumenta tym postanowieniem. Art. 385¹ § 1 k.c. nie odnosi się do terminu spełnienia świadczeń powstających na skutek nieważności postanowienia umowy lub całej umowy. Zaskarżony wyrok nie jest wyrokiem konstytutywnym, więc jego wydanie nie było konieczne do wymagalności roszczenia kredytobiorców o zwrot spłat.

Skarżący zarzuca nadużycie prawa przez kredytobiorców, lecz jego uwzględnienie naruszyłoby powołaną uchwałę Sądu Najwyższego, (III CZP 25/22), a tym samym art. 88 u.s.n. Zatem zarzut nr 13 jest niezasadny.

Umowa kredytu denominowanego, przewidująca stosowanie kursów ustalanych przez bank, nie jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego (art. 353¹ k.c.) i jest dopuszczalna w stosunkach z przedsiębiorcami. Lecz w niniejszej sprawie zagadnienie to nie występuje, ponieważ kredytobiorcy zawarli umowę kredytu jako konsumenci. Zarzut nr 14 nie ma w sprawie znaczenia.

Z tych przyczyn skarga kasacyjna podlegała oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

Na podstawie art. 98 k.p.c. kredytobiorcom przysługuje łącznie od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej wynikającej ze stosowanego odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie. Skoro wierzyciel może rozporządzić wierzytelnością czynnością prawną dokonaną bez udziału dłużnika, to dwóch wierzycieli, z których każdemu przysługuje połowa kosztów, mogło bez udziału strony przeciwnej uczynić swoje wierzytelności wspólnymi i zażądać kosztów łącznie.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Mariusz Łodko

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[r.g.]